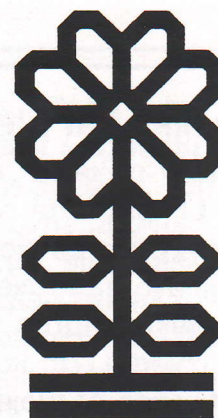

LATVIEŠU FONDA APKĀRTRAKSTS

2000. g. martā

Numurs 64

Latviešu Fonds ieiet jaunajā tūkstošgadē

Cienījamie Latviešu Fonda dalībnieki!

Vadības maiņa fonda padomē šoreiz sakrīt ar jauno tūkstošgadi, pirmo desmitgadi kopš neatkarības atgūšanas, un mūsu pašu 30 gadu jubileju. Ir tamdēļ interesanti arī ievērot, ka, ieejot jaunajā gadu simtenī, Latviešu Fonda padomes locekļi, ar vienu izņēmumu, ir dzimuši un uzauguši trimdā. Ir notikusi, tātad, ne tikai vadības maiņa, bet arī paaudžu maiņa fonda vadībā. Taču atšķirībā no citām organizācijām, kur paaudžu maiņa vadības līmenī norāda uz paaudžu maiņu arī dalībniekos, Latviešu Fonda atbalstītāju vecumstruktūra nav būtiski mainījusies. Fondam ir gados relatīvi jauna padome, bet mūsu dalībnieku vairākums ir tuvu pensijas gadiem vai jau pensionējušies, respektīvi ar citu dzīves pieredzi un citu latvietības izpratni. Tomēr mūs visus vieno Latviešu Fonda darbs kultūras un izglītības jomā. Gribētu aicināt ikkatru Latviešu Fonda dalībnieku nekautrēties nākt ar saviem ieteikumiem fonda padomei, lai būtu paaudžu dialogs un savstarpēja saprašanās.

Šogad centīsimies pacelt Latviešu Fonda profilu latviešu sabiedrībā un piesaistīt jaunus dalībniekus un jaunu kapitālu. Padome viena pati to nespēj paveikt un mēs lūgsim Jūsu atbalstu. Jūsu latviskais entuziasms un ilgstošā uzticība Latviešu Fonda mērķiem ir mūsu vislabākā reklāma.

Kopš uzstādījām Latviešu Fonda tīmekļa lapu, www.latviesufonds.org, mūsu informāciju internetā ir apskatījuši simtiem cilvēku no vismaz desmit dažādām valstīm. Elektroniskas projekta

pieteikuma anketes līdz janvāra beigām tika pieprasītas 42 reizes. Ceram, tātad, ka ar interneta palīdzību iegūsim fondam plašāku ievēribu, kā arī atvieglināsim projektu pieteicēju uzdevumu.

Ja Jūs vēlaties saņemt mūsu regulāros e-pasta paziņojumus, lūdzu kontaktējiet Pēteri Muižnieku, mūsu reklāmas nozares vadītāju: <muiznieks@email.msn.com>.

Novēlu visiem Latviešu Fonda dalībniekiem, atbalstītājiem, un projektu veicējiem interesantu un ražīgu darbības gadu!

Uģis Sprūdžs

LF Padomes priekšsēdis

Saturs

LF ieiet jaunajā tūkstošgadē.....	1
Pieteikto projektu skaita samazināšana.....	2
Projektiem piešķirtās summas 1991-1999.....	5
Pārdomas par balsošanu un punktiem.....	6
Kārļa Irbīša Piemiņas stipendija.....	6
LF piešķirums ALJA stipendijām.....	6
LF tīmekļa lapa.....	6
30. jubileja un NNN Kalamazū.....	7
LF FY 1999 sēklas naudas piešķirumi.....	7
Padomes sēdes protokols.....	8
Latvian Foundation Inc. budget.....	9
Pilnsapulces protokols.....	10
Finanšu pārskats.....	12
1999. g. balsošanas rezultāti.....	13
Jaunie dalībnieki un tūkstošnieki.....	14
LF veidlapas PBLA birojā Rīgā.....	14
Kur dzīvo LF dalībnieki?.....	14
LF padome.....	15
Iestāšanās forma.....	15

Diskusijas par pieteikto projektu skaita samazināšanu

Nav nekāds noslēpums, ka pēdējos gados LF padome saņem arvien pieaugošu kvantumu projektu pieteikumu, īpaši no Latvijas. Šo pagājušo gadu pieteikumu lavīne sasniedza 110 projektu, kurus visus vajadzēja apzināt, izsijāt, izvērtēt, un komentēt, nereti vairākkārt kontaktējoties ar projektu autoriem, galvenokārt Latvijā. Kad beidzot šo 110 pieteikumu vietā bija palikusi mazāk kā trešā daļa par kuru LF dalībnieki varēja 1999. gada rudenī balsot, pat tad pašiem balsotājiem šķita, ka sanāk parāk daudz ko lasīt, lai pienācīgi visus projektu saīsinātos aprakstus izvērtētu.

Kā jaunievēlēta padomes locekle, es it kā teorētiski apzinājos vajadzību samazināt šo masu, bet klausoties projektu lietvedes stāstījumu padomes sēdē, aina kļuva daudz skaidrāka un skaudrāka. Viņa aprakstīja telefona sarunas no Latvijas, kas izrauj no miega pulksten četros no rīta; personīgi lūdzošus svētku apsveikumus rakstītus cerībā, ka tāda pazišanās atvērs ceļu savam projektam; un nebeidzamās, nepilnīgi vai nepareizi izpildītās, projektu veidlapas, kas prasa vairākkārtīgu kontaktēšanos un daudz cita darba, lai tās pienācīgi noformētu.

Jau pirms pusotra gada LF padome sāka apspriest jautājumu par pieteikto projektu skaita samazināšanu ar aptauju, kas dalīja projektus kategorijās. Šajā *LF Apkārtraksta* numurā padome turpina iesākto diskusiju, ievietojot izvilkumus no saņemtās korespondences par šo tematu. Savas domas ir izteikušas vairākas personas, kuru piedāvātie atrisinājumi iekrīt divās grupās: mehāniski/techniski paņēmieni, kas varētu samazināt pieteikumu skaitu, un idejiski ieteikumi, kas aicina izmantot šo situāciju plašākai LF nozīmes un darbības izvērtēšanai.

No praktiskā viedokļa, būtu visvienkāršāk iesākt ar mehāniskiem veidiem pieteikumu skaita samazināšanai, ko var samērā viegli iedzīvināt un arī samēra viegli atmest, ja nedarbojas. Bet nevajadzētu palaist garām izdevību plašākām un dziļākām diskusijām par LF darbību jaunajos Latvijas apstākļos un tagad arī jaunajā ērā. Es aicinu katru LF dalībnieku,

kam ir kādas domas šajā jautājumā, tās izteikt īsi un kodolīgi atsūtot man iespiešanai *LF Apkārtrakstā* un diskutēšanai pilnsapulcē: Sandra Milevska (LF sekretāre), 44 Locust Lane, Princeton, NJ 08540; <milevski@phoenix.princeton.edu>.

Valdis Muižnieks, LF dibinātājs:

Ar lielu interesi lasīju š.g. NNN programmu un balsošanas materiālus. Bija jākonstatē, ka LF darbība ir iegājusi jaunā ērā! Pieteikti 110 projekti! ... Kad LF tika dibināts, iecerētais miljons likās būs pietiekošs trimdas vajadzībām. Bet jaunajā LF ērā jādomā par nopietnu LF augšanu. Jāatrod veids, kā ar LF šīs ēras mērķiem laikmetīgi iepazīstināt pašreizējo vidējo paaudzi, varbūt arī jālūdz papildus aizdevumi/ziedojumi no pašreizējiem tūkstošniekiem. Domāju, ka ar pareizu pieeju rezultāti varētu būt tikpat labi kā LF dibināšanas laikā.

Ieteicu NNN laikā pārrunāt sekojošo: (1) apzinoties lielo vajadzību apjomu, LF nākotnē nevajadzētu pieņemt vairāk par vienu projektu gadā no jebkuras organizācijas un/vai personas; (2) ja jābalso par tik lielu projektu skaitu, vai nevajadzētu palielināt katram balstiesīgam dalībniekam balsošanas punktu skaitu no 20 uz 30, maksimālam un minimālam punktu skaitam vienam projektam paliekot līdzšinējam (10 un 1).

Uģis Sprūdžs, LF padomes priekšsēdis:

Uz nākošo gadu ieteiktu pieprasīt, lai fonda dalībnieki atsevišķi nobalso, kuras kategorijas projektus viņi gribētu atbalstīt 2000. gadā. Mans ierosinājums kategorijām būtu šāds:

- A) Bērnu un jauniešu izglītība (ieskaita mācību līmeņus līdz augstskolai);
- B) Akadēmisko iestāžu atbalsts (ieskaita pētniecības darbus);
- C) Tautiskais mantojums (viss, kas saistās ar folkloru un tautas mākslu);
- D) Kultūras dzīves atbalsts (grāmatas, bibliotēkas, koncerti, izrādes, izstādes, ieraksti);
- E) Novadpētniecība un pagātnes apgūšana (mūzeji, restaurācijas, eksponāti).

Mana doma būtu, ka [dotajā] gadā LF

pieņemtu projektu pieteikumus tikai tajā kategorijā, kas ieguva lielāko balsu skaitu. Pamatojums šai pieejai būtu, ka LF var panākt labākus rezultātus no saviem ierobežotiem līdzekļiem, ja tos koncentrē vienā jomā. Jautājums būtu, vai sēklas naudas piešķirumus arī būtu jāierobežo, un parto neesmu pārliecināts. ...

Ja mēs pieņemtu šādu kārtību, mans ieteikums būtu, ka LF *Apkārtrakstā* mēs publicētu vienu vai vairākas objektīvas apceres par dalībnieku izvēlēto kategoriju, kas dotu viņiem papildus informāciju un tādā veidā eventuāli palīdzētu balsošanā. Lietoju vārdu "objektīvs" tādā nozīmē, ka šāda raksta autors nedrīkstētu būt tā gada projekta iesniedzējs vai atsauksmes devējs.

Otrais ierosinājums man būtu, ka uz dalībnieku balsošanu nepieņemam projektus ar pieprasīto summu mazāku par \$2,500, respektīvi sēklas naudas maksimumu.

Eduards Upenieks, projekta autors:

... sapratu, ka šajā sapulcē būs pārrunas par projektiem, kas "atkārtojas" un ka viens no tādiem ir Operas Brīvbiļetes Skolu Jaunatnei Latvijā, kuru es esmu pieteicis jau četras reizes.

... Projekts kā Operas Brīvbiļetes Skolu Jaunatnei Latvijā kaut atkārtoti pieteikts, savā būtībā tomēr ir vienmēr jauns. Tas attiecas vienmēr uz citām skolām, citiem jauniešiem un citiem uzvedumiem. ... Tamdēļ šeit tik nozīmīgs ir Latviešu Fonda atbalsts, ... jo tas bagātinot jaunatni ar gara vērtībām, atbalsta Operu un tās māksliniekus.

Juris Mazutis, LF dalībnieks:

Vai nav pienācis laiks pārdomāt - un revidēt - LF piešķirumu mērķus? Noteiktāk iezīmēt kas 'vēlams', kas ne? Vismaz - precizēt uz kuru pusi ejam, gribam iet? ...

Kādām šodien vajadzētu būt LF prioritātēm? Kā varētu tās demokrātiski pārbaudīt, no jauna nospraust, vai mainīt? Nav runa tikai par 'techniskām' projektu pienemšanas vadlīnijām, vai 'formas' lietām, atsauksmēm, utt., bet par visu raženo LF ideju un kam par labu

nākotnē tā lai iedarbojas. Runa ir par trimdā - tagad diasporā - brīvprātīgi saziēdotu kapitālu, diezgan prāvu summu, tās augļiem... un efektīgu tālāksaimniekošanu. Lūdzu nepārprast! 'Efektīgi' = apzināti un precīzi tēmētu, stratēģisku.

Pavirši izlapojot gadskārtējās LF projektu pieteikumu burtnīcas šķiet, ka Fonda darba gaitā ... iezīmējušies trīs diezgan atšķirīgi posmi:

1) Fonds atbalsta trimdas kultūras un izglītības rosmes - tādas, kuras bez palīdzības nebūtu izturējušas, vai pat netiktu pie starta.

2) Līdz ar 'rūgšanu' Latvijā - astoņdesmito gadu beigās - izceļas 'sakarū', atbrīvošanas centienu veicināšanas projekti (lielākoties vēl organizēti no 'ši gala'); pēc neatkarības atjaunošanas - sadarbības nostiprināšanas, kultūras un izglītības robu labošanas....

3) Patlaban diezgan 'brīvā stilā' valda otrā posma turpinājums. ...

Jautājuma zīmes varētu piešķirt gandrīz katram pieteiktajam š.g. projektam. Kam tas kalpos? Kāda tam nozīme? Kas no tā iegūs, un ko? Vai tajā trāpīgi uzķerta steidzīgi nokārtojama problēma? Vai rezultātam iecerēta paliekoša nozīme, plaša pieejamība, jeb vai tas ir 'momenta prieks'? Kā izbijis birokrats atgādinu, ka pieejamo 'līdzekļu desu' var griezt un dalīt visādi: tā, ka daudziem iznāk pa kumosam, mazākai saimei labs mielasts, kopienam nodrošināta pārtika uz ilgāku laiku, sēkla iesēta nākotnes ražai... un tā joprojām. Līdzekļus var gudri ieguldīt (cerot uz procentiem). Tos var izmantot pie ielāpu šūšanas. Visvieglāk padodas momenta tēriņš. Kādas stratēģiskas sadales proporcijas - nevis vien kuras projektus - LF dalībniekiem derētu atbalstīt? ...

Esmu nonācis pie atziņas, ka LFam ar ierobežotiem līdzekļiem jārikojas ieturīgāk, izvēlīgāk. Labi, ka projektus izvērtējam demokratiski - vienalga, no kuras puses nāk 'spiediens'. Nemainīsim pieeju, kas teicami izdevusies. Bet... vai piešķirumu kopienam aprēķinam īpatsvaru, virzienu? Kā būtu, ja blakus 'patikas-nepatikas' (draugu, paziņu, aroda, speciālu interešu, u.c. faktoru ievēribas) punktu izteiksmei Fonda padome dalībniekus aicinātu uz katra projekta 'dialektisku vērtējumu' (papildinot

balsojuma zīmi)? Balsosim par/preť projektu, bet atzīmēsim arī projekta īpašības, nozīmi. Ja veidojas atziņa (teiksim angļiski: *consensus*) par 'vēlamu' un 'nevēlamu', event. varētu tālāk veidoties jaunas piešķirumu vadlīnijas.

LF Projektu izvēles dialektika

Paliekošs <-----> Vienas reizes
Plaši izmantojams <--> Derīgs šaurām aprindām
Vairāk Latvijai <-----> Vairāk diasporai
Nākotnei <-----> Piemīnai
Elektronisks <-----> Papīra
Iesaistošs <-----> Specializēts
Sabiedrīks <-----> Aroda
'Sākuma' nauda <-----> 'Beigu' nauda
'Bez LF - nekas' <-----> 'LF aizpilda robu'
Labas atsauksmes <-----> Opozīcija
Unikāls <-----> Atkātojums
Jauna iespēja <-----> Problēmas risinājums
'Brīvi stāvošs' <-----> Padots iestādēm
Demokrātisks <-----> Autoritārs
Audzinošs <-----> Pamācošs
Savienojumi <-----> Sadalījumi
Ar LF zīmi <-----> Ar citas organizācijas zīmi

Nepiesaku (augšā) uzzīmēto projektu rakstura pretpolu skici kā alfa un omega. To var mainīt. Papildināt. ... Lūdzu!

Vienīgais: gribas uzsvērt, ka mums vajadzētu sākt iegrozot piešķirumu pašplūsmi... Kautkādiģi. Nezinu īsti - kā. Nemainot nobalsošanas principu, kas ir LF pamatakmens. Nemainot ideju, ka piešķirumi ies par labu kultūrai un izglītībai. Varbūt... ciešāk pasakot kas (LF dalībnieku vairākuma iztverē) ir 'kultūrai un izglītībai' piederīgs. Kas nav. Mezģla punkts atrodas kaut kur tālāk priekšā, pirms balsošanas. Varbūt to varētu formulēt kā (vēl vienu!) jautājumu: labi, ka projektu pieteikumi 'atbilst noteikumiem' (un tie līdz šim ir tīšām bijuši vispārīgi, ietveroši, nevis izslēdzoši) ... bet vai pastāvošie LF noteikumi (un, tātad, tajos atspoguļotie mērķi) atbilst 'jaunajai realitātei'? Kas šodien svarīgs, kas ne? Nekad nespējam 'visu visiem'. Nespēsim nākotnē - atbildot stipri lielākam pieprasītāju pulkam. Varbūt gan - kaut ko efektīgu koncentrētā, šaurākā, noteiktākā virzienā.

Sandra Milevska, LF padomes sekretāre:

Vēlos apskatīt pieteikumu samazināšanas jautājumu nevis no šaurāka LF organizatorisko vajadzību viedokļa, bet gan no latviešu tautas viedokļa, kuras kultūras un izglītības vajadzībām LF līdzekļi kalpo. Sastādot tabulu, kas parādās nākošajā lappusē, kļuva skaidrs, ka projektu naudas piešķirumu kopsummas īpatsvars kopš Latvijas neatkarības atjaunošanas ir nesamērīgi nosliecies par labu Rīgai. Aprēķinot, kur šie piešķirtie līdzekļi reāli galu galā nonāk, mēs redzam, ka Rīgai aiziet \$195,961, bet visai pārējai Latvijai tikai \$18,000 no visiem šajā desmitgadē projektiem piešķirtajiem līdzekļiem. Bet rīdzinieki ir tikai 22.84% no visiem Latvijas latviešiem, un pat pieskaitot Rīgas rajonu (kas stiepjas turpat līdz Siguldai) un Jūrmatu, kas faktiski funkcionē kā Rīgas priekšpilsēta, tie sastāda 31.53% no visiem latviešiem Latvijā (*Latvijas statistikas gadagrāmata 1998*). Vai LF piešķirumi ir pietiekami atbalstījuši pārējās Latvijas, kur dzīvo vairāk nekā divas trešdaļas mūsu tautas locekļu, kultūru un izglītību? Domāju, ka nē.

Protams, var argumentēt, ka daudzi no paveiktajiem projektiem nes savus labumus ne tikai pašiem Rīgas iedzīvotājiem, bet arī tautiešiem, lai kur viņi nedzīvotu. Un tā arī ir. Bet tāpat nevar noliegt faktu, ka rīdzinieki ir tie, kas jau tā ikdienā spēj baudīt lauvas tiesu no visām Latvijas valsts izglītības un kultūras priekšrocībām. Un nevar noliegt faktu, ka neskatoties uz brīvprātīgu un pat pašaiizliedzīgu projektu veicēju darbu, šīm LF piešķirtajām summām ir arī reāla ekonomiska nozīme. Bet atkal rīdzinieki ir tie, kas dzīvo vidē, kas piedāvā lielākas iespējas strādāt, pelnīt, un virzīt kultūru un izglītību. To apstiprina ilgtermiņa pētniecības projekts, ko veica "The National Council for Eurasian and East European Research," kurš savā kopsavilkumā norādīja, ka rīdzinieki kā kategorija ir starp tiem, kam kopš 1991 gada ir pieauguši ienākumi, bet laucinieki ir starp tiem, kam šajā pašā laika posmā ir kritušie ienākumi (sk. Jāņa Krēslīņa recenziju *Baltic Studies Newsletter* 92, 19. lpp.). Bet šie paši laucinieki un provinces mazpilsētu iedzīvotāji ir mūsu tautas demogrāfiskais pamats.

Var arī argumentēt, ka no provinces ir

ienākuši mazāk pieteikumam. Tur nedzīvo valsts darbīgā elite, kas izseko šādām iespējām, un varbūt, ka pēc viena vai vairākiem nesekmīgiem mēģinājumiem, pieteicēji uzdod (jo redzam pēc tabulas, kādas izredzes saņemt piešķirumu ir tiem, kas ir ārpus Rīgas). Ir vēl citi apsvērumi: Rīgas elite ir tā, kas personīgi pazīst tos rietumniekus, kuru vārdi kā projektu pieteicēji vai atsauksmju autori iedvēš rietumu LF balsotājos uzticību. Rīdnieki (un rietumnieki) arī ir tie, kas ir iemanījušies pieprasīt papriekšu sēklas naudas, kuru piešķiršana ir motivācija LF dalībniekiem nobalsot arī par turpmāko projektu. Tāpēc gribu ieteikt ģeografisku dalījumu, lai mudinātu novadniekus pieteikt saviem apgabaliem projektus, un lai, teiksim, kurzemnieks piesakot projektu "Kurzemes gadā" arī varētu lolot cerības, ka patiešām kaut ko saņems, un no otras puses, pati Kurzeme kā tāda dabūtu tajā gadā lielāku, sakoncentrētu pabalstu -- it kā vitamīnu poti.

Es ieteiktu LF samazināt ikgadējo projektu pieteikumu apjomu ar: 1) vispārēju balsojumu,

vai dalībnieki vēlas ieviest paņēmienus samazināšanai, jā vai nē; 2) ja atbilde būtu "jā," vai dalībnieki ir par vai pret, atsevišķi, katru no tehniskajiem ieteikumiem, kas šajā rakstā parādās. 3) Starplaikā varētu vēl plašāk iztirzāt potenciālos idejiskos paņēmienus un novērot, par cik tehniskie paņēmieni ir veiksmīgi vai neveiksmīgi iedarbojušies, un 4) vēlāk varētu nobalsot par idejiskajiem priekšlikumiem. To starpā es vēlētos redzēt dalījumu pa apgabaliem: Kurzeme, Latgale, Vidzeme, Zemgale, Rīga. Trimdas projektus varētu pieteikt katru gadu, bet projektu klasificētu pēc tā, kur nauda reāli nonāk. Šāds dalījums veicinātu daudz taisnīgāku naudas sadali, samazinātu skaitliski un sakoncentrētu pieteikumus katram gadam, un atļautu pēc tam vieglāku pārskatamību pa apgabaliem: kuras vietas ir vai nav saņēmušas piešķirumus, kāda veida piešķirumi vislabāk kalpo tautiešiem.

Starplaikā es (personīgi, ne kā padomes locekle) aicinu katru LF balsotāju rūpīgi apsvērt kur -- tīri ģeogrāfiskā ziņā -- jūs savus punktus lieciet.

Projektiem piešķirtās summas 1991.-1999. g. ASV dolaros pēc U. Sprūdža ieteiktajām kategorijām un pēc naudas nonākšanas vietām (neieskaita sēklas naudas un stipendijas)

Kategorija	Rīga	Pārējā Latvija	Trimda	Kopā
A) Bērnu & jauniešu izglītība	10,000	15,000	14,500	39,500
B) Akad. iestādes, pētniecība	35,650	0	0	35,650
C) Tautiskais mant.	700	0	0	700
D) Kultūras dzīve	68,250	0	42,250	110,500
E) Novadpētniecība, pagātne	81,361	3,000	15,100	99,461
<u>Kopā</u>	195,961	18,000	71,850	285,811

Piezīmes:

1) 96. g. \$4,900 un 98. g. \$8,000 piešķirumi dainu skapja saglabāšanai tabulā pieskaitīti pie pētniecības iestādes (ZA), kas pabalstu reāli saņēma; pēc kategorijām būtu varēts to tikpat labi iedalīt tautiskā mantojumā. Šis varbūt norāda, ka derētu kategorijas vēl pārstrādāt, lai nemaisītu iestādes (piem., akadēmiskas) ar formu (piem., grāmatas) ar saturu (piem., tautiskais mantojums).

2) 95. g. \$10,000 Imantas veselības centram īsti neiederās kategorijās bet ir pieskaitīts it kā piemērotākajai kategorijai, B).